

महाराष्ट्राची जिऱ्हाळा योजना

- महाराष्ट्रातील विविध कारागृहात शिक्षा भोगत असलेल्या कैद्यांसाठी महाराष्ट्र कारागृह विभागाने जिऱ्हाळा नावाची कर्ज योजना सुरू केली आहे. कारागृह विभाग आणि महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक यांच्या संयुक्त विद्यमाने राबविण्यात येणाऱ्या या योजनेची सुरुवात पुण्यातील येरवडा मध्यवर्ती कारागृहात करण्यात आली आहे. बँक आणि तुरुंग अधिकाऱ्यांचा असा विश्वास आहे की अजूनही शिक्षा भोगत असलेल्या कैद्यांसाठी ही क्रेडिट योजना भारतातील अशा प्रकारची पहिलीच योजना असू शकते.
- जिऱ्हाळा नावाची क्रेडिट योजना, ज्याचा मराठीत अर्थ स्नेह आहे, प्रामुख्याने तीन वर्षांपेक्षा जास्त कारावास भोगत असलेल्या कैद्यांसाठी आहे. या योजनेच्या सुरुवातीच्या टप्प्यात 50,000 रुपयांचे कर्ज दिले जाईल. लागू होणारा व्याज दर 7% आहे. बँकेला मिळणाऱ्या व्याजांपैकी १ टक्के रक्कम बँक कैद्यांच्या कल्याण निधीमध्ये जमा करेल. हे कर्ज देण्यासाठी कोणत्याही गॅरंटरची किंवा तारणाची गरज नाही.

ही योजना कोणती बँक देत आहे?

- महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक ही नव्याने सुरू करण्यात आलेली पत योजना जिऱ्हाळा हे नाव देत आहे. ही क्रेडिट योजना भारतातील कैद्यांसाठी सुरू करण्यात आलेली आपल्या प्रकारची पहिली योजना आहे. देशाच्या कैद्यांसाठी बँकांद्वारे पुरविले जाणारे विद्यमान कर्ज उपक्रम त्यांच्या तुरुंगवासाची मुदत पूर्ण केल्यानंतरच त्यांचे पुनर्वसन करण्याच्या उद्देशाने आहेत.

या योजनेचा पायलट कुठे सुरू करण्यात आला?

- पुण्याच्या येरवडा मध्यवर्ती कारागृहात असलेल्या कैद्यांसाठी ही योजना पायलट सुरू करण्यात आली होती. महाराष्ट्रातील सुमारे साठ कारागृहांमध्ये ही योजना राबविण्यात येणार आहे.

ही योजना कोणासाठी सुरू करण्यात आली आहे?

- ही योजना प्रामुख्याने तीन वर्षांपेक्षा जास्त शिक्षा भोगत असलेल्या तुरुंगात असलेल्या सर्व दोषी कैद्यांसाठी सुरू करण्यात आली आहे. असे बहुसंख्य कैदी हे त्यांच्या कुटुंबाचे एकमेव उदरनिर्वाह करणारे आहेत आणि त्यांना तुरुंगवास भोगावा लागत असल्याने त्यांच्या कुटुंबियांना उत्पन्नाचे कोणतेही साधन नाही. त्यामुळे अशा कैद्यांच्या कुटुंबियांना कैद्यांच्या नावे हे कर्ज देण्यात येणार आहे.

किती कर्ज दिले जाईल?

- या योजनेच्या सुरुवातीच्या टप्प्यात 50,000 रुपयांचे कर्ज दिले जाईल. 7 टक्के व्याजदर लागू होईल. बँकेला मिळणाऱ्या व्याजांपैकी १ टक्के रक्कम बँक कैदी कल्याण निधीत जमा करेल. हे कर्ज देण्यासाठी कोणत्याही गॅरंटरची किंवा तारणाची गरज नाही. कैद्यांना या कर्जाचा उपयोग त्यांच्या कुटुंबातील सदस्यांचे वैद्यकीय उपचार, त्यांच्या मुलांचे शिक्षण, कायदेशीर शुल्क इत्यादींसाठी करता येईल.

प्रायोगिक टप्प्यात किती कर्ज अर्जावर प्रक्रिया केली जात आहे?

- या योजनेच्या प्रायोगिक टप्प्यात येरवडा मध्यवर्ती कारागृहातून 230 कर्ज अर्जावर प्रक्रिया केली जात आहे. एकूण कर्ज अर्जांपैकी 222 पुरुष आणि 8 महिलांचे आहेत. पायलट प्रोजेक्टला मिळणाऱ्या प्रतिसादाच्या आधारे कैद्यांच्या क्रेडिट पात्रतेसह कर्जाची रक्कम वाढवता येईल.